

№ 3 (12)
LIPIEC, SIERPIEŃ,
WRZESIEŃ
2005 r.
KRASNODAR

№ 3 (12)
ИЮЛЬ, АВГУСТ,
СЕНТЯБРЬ
2005 г.
КРАСНОДАР

Pismo Polskiego Centrum Narodowo-Kulturalnego "Jedność" na Kubaniu
Издание Польского Национально-Культурного Центра "Единство"

15 АВГУСТА - УСПЕНИЕ БОЖЬЕЙ МАТЕРИ

Wniebowzięcie Najświętszej Marii Panny

ОБРАЗ был написан в Сионской горнице, на верхней доске кипарисового обеденного стола, который некогда помогал мастерить Иосифу маленький Иисус. После распятия и Воскресения Спасителя, доску от этого стола перенесли на гору Сион в дом апостола Иоанна Богослова. Именно ему Спаситель доверил свою Святую Мать, в его доме провела Богородица свои последние годы. И святые иконы, написанные апостолом Лукой, хранились тоже здесь. Но в 66 г. христиане ушли из Святого города, забрав все свои святыни, и, в первую очередь, эту.

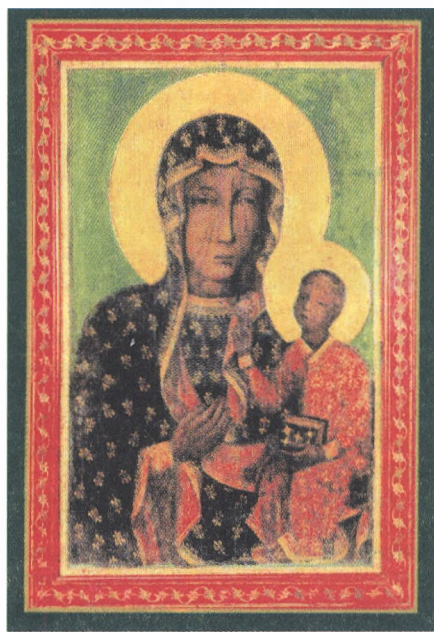
В начале IV в. мать императора Константина Великого Святая Елена, отправляется в Иерусалим и прикладывает неимоверные усилия, чтобы найти Животворящий Крест Господень, гвозди, пронзившие Его Пречистое тело и другие святыни. При отбытии царицы из Иерусалима 6 марта 326 г. палестинские христиане дарят ей несколько древних святынь, и среди них образ Богородицы. Дата эта станет днём празднования православными этой иконы. В Константинополе Елена поместила этот драгоценный дар в дворцовом храме, где икона пребывала столетия.

В X в. иконой этой благословили на брак с князем Владимиром византийскую царевну Анну. Во второй половине XIII в. чудотворный образ с великой честью был перенесён из Константинополя галицко-волыньским князем Львом Даниловичем, основателем города Львова, и помещён в Бельзском замке.

В конце XIV в. вторгшиеся татары осадили замок Бельз. Уповая на помощь Матери Божьей, тогдашний правитель Галиции князь Владислав Опольский вынес святыню из церкви и поставил на городской стене. Одна из неприятельских стрел попала в Пречистый лик, и из раны на шею Богородицы истекла кровь. Спустившаяся тогда на татарское войско вредоносная мгла заставила их снять осаду замка.

Заступница Небесная в сонном видении повелела князю перенести чудотворную икону на Ясна-Гуру Ченстоховскую.

Чудотворный Образ Божьей Матери Ченстоховской — одна из главных святынь Польши и всего христианского мира. Предание гласит, что икона эта была написана в Иерусалиме апостолом Лукой незадолго до Успения Пресвятой Богородицы.

В 1382 г. на Ясна-Гуре был основан монастырь Ордена Паулинов, в котором в 1384 г. и разместили бесценный образ. В 1430 г. обитель была ограблена гуситами, которые, ворвавшись в каплицу Божьей Матери, сбросили икону с алтаря, сорвали с неё драгоценное облачение и порубили саблями лик Мадонны.

В 1655 г. отборная шведская армия, насчитывающая более трёх тысяч воинов, возглавляемая бывалым генералом Мюллером, встала под Ченстоховой и приказала сдать крепость. Монастырь ответил отказом. Его мужественный настоятель, Августин Кордецкий, имея в распоряжении 170 солдат, 20 шляхтичей и 70 монахов, решил биться до конца. Шведы безуспешно осаждали монастырь сорок дней! Из разных городов и сёл страны под стены Ясна-Гуры стекались люди.

И вскоре уже польские рыцари теснили шведов и гнали по всей Польше. Помощь и заступничество Царицы Небесной ободрили поляков, а король Ян Казимеж I апреля 1656 г. в торжественном обете, который был дан во Львовском кафедральном соборе, отдал себя и свою страну под опеку Божьей Матери, называя Ченстоховский Её образ Королевой Польской. И ныне любой поляк скажет, что королевой Польской Республики является Мать Божья Ченстоховская.

Множество чудес от Ченстоховского чудотворного образа было засвидетельствовано в особой книге, хранящейся в храме Ченстоховского монастыря. После победы наступил пик пешего паломничества. К чудотворному образу в Ченстохову шли пешком короли, воеводы, рыцари, шляхта и простой люд. В XVII в. число паломников превышало сто тысяч в год. К монастырю, состоящему из базилик, часовен, оружейной, сокровищницы, прибавилось здание "королевских покоев", построенное специально для паломников из королевских семейств Европы.

В 1813 г., по взятии Ченстоховской крепости русскими, настоятель с братией лавры поднёс генералу Сакену список с Ченстоховской иконы. Император Александр I украсил список богатой ризой и поставил в Санкт-Петербурге, в Казанском соборе.

Двадцатый век принёс ясногурскому монастырю немало скорбей и испытаний. Во время второй мировой войны монастырь заняли гитлеровцы и устроили в нём концентрационный лагерь для советских военнопленных, в котором погибло почти пятнадцать тысяч воинов.

В 1956 г., в трёхсотлетие со дня памятной клятвы Яна Казимежа, около миллиона верующих молились здесь об освобождении примаса Польши, кардинала Стефана Вышиньского, из застенков госбезопасности. Ровно через месяц кардинал вышел на свободу.

И в настоящее время не иссякает поток паломников к Чудотворному образу. Пик паломничества приходится на день 15 августа, являющийся в Польше государственным праздником.

ŻYCIE POLONIJNE

KONFERENCJA “POLACY W ROSJI”

W dniach 6–7 lipca w Krasnodarze odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa “Polacy w Rosji”. Ze szczególną przyjemnością należy stwierdzić, że właśnie Kubań już po raz drugi gościnnie otwiera drzwi dla uczestników Konferencji i jej gości. Impreza miała miejsce dzięki poparciu i współpracy różnych instytucji i organizacji: Kubańskiego Uniwersytetu Państwowego, Polskiego Centrum Narodowo-Kulturalnego “Jedność”, Konsulatu Rzeczypospolitej Polskiej w Moskwie, Fundacji “Pomoc Polakom na Wschodzie”, Zgromadzenia Ustawodawczego Kraju Krasnodarskiego, Administracji Miasta Krasnodar, Związku Słowian Kubania oraz osób prywatnych.

Z RADOSNYM wzruszeniem oglądało się na sali znajome twarze osób, które niekiedy na koszt własny pokonały tysiące kilometrów, żeby po trzech latach ponownie zabrać głos w sprawie dziejów Polaków w Rosji. Pani Anastasja Masłowska z Krasnojarska ciągle zachwyca swą rozkwitającą urodą, natomiast czerstwy staruszek pan Bronisław Radziszewski z Rostowa-nad-Donem, który od lat aktywnie współpracuje z Polonią Kubania, jak zawsze stanowi święty dla nas wszystkich przykład energii życiowej. Bogaty zasób wiedzy historyczno-krajoznawczej z regionu Kaukazu Północnego tradycyjnie już prezentuje pan Aleksander Bogolubow z Piatigorska oraz badacze z Krasnodaru: Anatol Awramenko, Olga Brydnia, Borys Frolow, Oleg Matwiejew i Włodzimierz Szkuro.

Zagadnienia, rozpatrywane w toku Konferencji, były bardzo zróżnicowane.

Omawiano udział Polaków w wojnach, które Rosja prowadziła w XIX i XX wiekach, służbę Polaków w Korpusach Kaukaskich i w wojskach kozackich, rozważano kwestie polityczne, religijne, kulturalne, oświatowe i gospodarcze dotyczące Polonii Rosyjskiej.

Wśród najbardziej ciekawych referatów należy wyróżnić: *Szlachta białoruska Wielkiego Księstwa Litewskiego w XVI-XVIII w.* Dymitriusza Jackiewicza z Mińska, *Początek procesu kształtowania powojennych władz polskich: Kreml i komuniści polscy 1940–1944* Anny Kanarskiej z Moskwy, *Działalność naukowa Eufemiusza Karskiego na Warszawskim Cesarskim Uniwersytecie Rosyjskim w latach 1893–1915* Mikołaja Kireja z Krasnodaru oraz *“Polska operacja” NKWD 1937–1938* Katarzyny Żłoby z Krasnodaru.

Podczas pracy Konferencji jej uczestnicy i goście obejrżeli dokumenty z Państwowego Archiwum Kraju Krasnodarskiego, dotyczące przebywania Polaków na Kubaniu, obrazy z konkursu *Polonia wychowanków Szkoły Sztuk Pięknych imienia Ptaszyńskiego*, polskie herby szlacheckie w wykonaniu pani Ariadny Greczynej i pana Przeździeckiego, polskie stroje ludowe, uszyte przez panią Jadwigę Grzelakową, wysłuchali polskich piosenek w wykonaniu zespołu “Skowronek”.

Nieformalne kontakty uczestnicy Konferencji kontynuowali nad Morzem Czarnym w osiedlu Archipo-Osipowskim. Sprzyjała temu idealna wprost pogoda – brak upału w parze z bardzo lekkim zachmurzeniem.

Organizatorzy i uczestnicy Konferencji byli zgodni, że podobne spotkania na ziemi Kubania, sprzyjające wzajemnemu poznaniu się oraz niwelowaniu utartych stereotypów negatywnych, powinni być częstsze. Kolejną Trzecią Konferencję Naukową *Polacy w Rosji* zapowiedziano na rok 2007.

Igor JASIŃSKI

Вторая конференция глазами

ОБРАЩАЕТ на себя внимание хорошая организация конференции как в деловом, так и в бытовом аспектах. Участники были размещены в комфортабельных номерах гостиницы в центре города, организовано питание, досуг в виде прогулок и экскурсий. Надо заметить, что гостеприимство и заботливость хозяев конференции выше всяких похвал, за что – большое спасибо Председателю ПНКЦ “Единство” Александру Игоревичу Селищкому. Работа конференции была организована следующим образом. В первый день после открытия участников приветствовали представители администрации края, города, общественных организаций, в том числе и “Союза славян Кубани”. Внимание властей к проводимому мероприятию было отмечено всеми участниками. Гостей приветствовали также представители других национальных сообществ, настоятель Краснодарского римско-католического костёла отец Кишиштоф Гоик, ансамбль “Сковронек”. Хочется отметить работу фольклорно-этнографического ансамбля: небольшой коллектив представил особенности национального костюма нескольких регионов Польши.

П О С Л Е официальной церемонии начались доклады, касающиеся проблем польско-русских исторических связей. В первый день прозвучали сообщения: Л. М. Аржаковой (г. Санкт-Петербург) о роли Михала Бобжинского в понимании вопроса о потере Польшей независимости, впервые обвинившего аристократию в преследовании собственных интересов в ущерб национальным; А. И. Гончара (г. Гродно) об огромной роли католического костёла в польском национальном движении второй половины XIX – начале XX века. Доклад историка-картографа А. М. Авраменко (г. Краснодар) о тесной связи появления казачества с историческими событиями в Речи Посполитой, подтверждённой старинными картами военных сражений, вызвал живой интерес у присутствующих. В докладе упоминались города и станицы хорошо знакомые нам не понаслышке. Повяло родным и знакомым. Надо отметить, что часть докладов, невольно настраивала на проведение сравнительного анализа событий, происходивших полтора века тому назад с современной национальной политикой. Так, сообщение А. А. Крыськова (г. Тернополь) о политике деполонизации в отношении польского землевладения на Правобережной Украине в 1861–1883 гг. поведало о том, как польские помещики под давлением государственных властей были

ŻYCIĘ POLONIJNE

международная научная “Поляки в России” участницы

6–7 июля 2005 г. в Краснодаре состоялась Вторая международная научная конференция “Поляки в России”. Конференция проводилась по инициативе Польского национально-культурного центра “Единство” и Кубанского госуниверситета. Они же явились и организаторами конференции. Инициатива была поддержана Посольством Республики Польша и Конгрессом поляков в России. В конференции приняли участие историки Белоруссии, Польши, России и Украины, которые представили различные материалы, касающиеся истории поляков в России за период с XVII по XXI в. Помимо докладов и коротких сообщений на конференции были представлены выставки, посвящённые истории поляков в России и на Кубани. К сожалению, представителей Республики Польша было немного, однако рабочими языками конференции всё же остались и русский, и польский. Впервые на форум такого уровня прибыли посланцы из Северной Осетии.

вынуждены продавать поместья, а на их место поселялись те, кто в тот период времени был удобен и отличался верноподданством. Это весьма напомнило существующую в настоящее время ситуацию с вынужденными беженцами и переселенцами из Средней Азии, Литвы, Латвии и Чечни. Высокопрофессиональный доклад заведующего кафедрой истории древнего мира и средних веков, доктора исторических наук Н. И. Кирея (г. Краснодар) о научной деятельности Е. Ф. Карского – первого ректора Российского Императорского Варшавского университета вызвала гордость за именитого соотечественника. Интересным оказалось сообщение В. А. Нестеренко (г. Каменец-Подольский) о взаимоотношениях между Римско-католической и Православной конфессиями на Правобережной Украине во второй половине XIX – начале XX века. Оно свидетельствует о возможности тесного взаимодействия между представителями различных национальностей даже в такой области, как разные формы вероисповедания, что вселяет надежду на улучшение нынешних отношений между Россией и Польшей. Были приведены примеры о взаимопроникновении религиозных обычаев и обрядов у поляков, русских и украинцев в Галиции. Научный сотрудник Института славяноведения РАН А. Н. Канарская (г. Москва) представила оригинальное исследование о формировании послевоенной польской власти в 1940–1944 гг. Затем прозвучало несколько грустное и шемлящее душу выступление профессора кафедры истории русской литературы В. П. Попова (г. Краснодар), проводившего литературный разбор рассказа русского писателя В. П. Астафьева “Васька-поляк”, взволновавшее аудиторию. Трогательное повествование о мальчике, родившемся в снегопад на одном из этапов ссылки, первыми пелёнками которого стала шинель конвоира, рано потерявшем мать, воспитан-

вавшегося в национальной среде, не имевшей никого отношения к Польше, и, тем не менее, отличавшемся по менталитету настолько, что получил прозвище, указывающее на национальную принадлежность, не оставило равнодушным никого.

ВЕЧЕРОМ того же дня в банкетном зале Кубанского казачьего хора состоялась встреча участников конференции с кубанской полонией. За столом, накрытым с казачьим изобилием и польской изысканностью звучали “Сто лят!” и здравицы в честь гостей и хозяев. Совместное пение гимнов и народных песен, танцы, чтение стихов и взаимные признания в любви и дружбе на польском и русском языках окончательно утвердили конференцию, как собрание замечательных, интересных

людей. Нина Николаевна Хилинская на изысканном польском языке передала приветствие собравшимся от поляков Северной Осетии.

Второй день начался Святой Мессой на польском языке в Краснодарском римско-католическом костёле. Краснодарский храм построен на средства католиков Германии и имеет нетипичную для католических костёлов форму. По замыслу архитектора на окраине Краснодара выстроен Ноев ковчег с парусом и крестом на крыше. По-видимому, предполагалось напомнить, что церковь – всегда оплот, особенно в наши дни, когда человечество попало в мировой потоп безнравственности и цинизма. Замысел понятен, но только при условии, что вы распознаете церковь в огромном полукруглом здании почти без опознавательных знаков.

Мессу провёл отец Кшиштоф Гоик на польском языке. Количество прихожан свидетельствует о многочисленности польской диаспоры в Краснодаре.

(Окончание на 14-й стр.)

ŻYCIE POLONIJNE

Лето 2005 г. оказалось для членов Польского национально-культурного центра "Единство" насыщенным важными и интересными событиями.

Июль начался с проведения в Краснодаре *Второй международной научной конференции "Поляки в России"* и в этом же месяце наступило время поездок на родину предков.

Члены нашей колонии стали участниками двух курсов, организованных *Полонийным учительским центром* (Polonijne Centrum Nauczycielskie). В Варшаве с **3 по 16 июля** прошёл курс польского языка и литературы, основной задачей которого было углубление знаний о современной литературе и истории Польши, о грамматике польского языка, а также изучение современных методик обучения детей и молодёжи польскому языку. Участницей этого курса стала *пани Алла Федина*. С **24 июля по 6 августа** в Люблине состоялся курс польской культуры и традиции с элементами танца, целью которого было ознакомление колонии с традиционной польской культурой – народной и национальной. Участниками курса стали *пан Александр Селицкий* и *пан Денис Мишин*.

Не менее важным стал курс, организованный *Центром польского языка и культуры для колонии и иностранцев при Университете им. Марии Кюри-Склодовской в Люблине* (Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Polonii i Cudzoziemców – Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej). Основной целью этого курса, проходившего с **11 по 31 июля** в Люблине, была демонстрация методик обучения польскому языку для начального и среднего уровня. Участницей этого курса стала *пани Хелена Телицкая*.

Ещё одним значимым событием стало участие *пана Олега Воробьёва* в Летней школе польского языка и предпринимательства, проходившей с **1 по 14 августа** в Лодзи и во Владиславо. Организатором школы явилась *Ассоциация экономических консультантов "Про-Академия"* (Stowarzyszenie Doradców Gospodarczych "Pro-Akademia") совместно с Сенатом Польской Республики. Целями Летней школы, среди прочих, были установление контактов между колонийной и польской молодёжью, ознакомление колонии с современным состоянием экономического и политического положения Польши, а также развитие деловых, культурных и туристических связей со страной предков.

Особой страницей в жизни нашей колонии стали две паломнические поездки к Чудотворной Иконе Божьей Матери Ченстоховской на Ясна-Гуре. Первая из них (с **31 июля по 17 августа**), была организована московской римско-католической архиепархией Божьей Матери. Паломники из Москвы доехали до Люблина и уже оттуда пешком начали своё движение к Ченстохове, преодолевая по несколько десятков километров в день. Участниками этого паломничества стали: *пани Лариса Линская, пан Евгений Линский, пан Францишек Загурский* и *пан Владислав Телицкий*.

Во втором паломничестве (с **19 по 29 сентября**) приняли участие: *пани Ольга Устинова, пан Эдвард Устинов, пани Геннадия Исаева и панна Надежда Белякова*. Паломникам удалось поклониться Чудотворному Образу Божьей Матери Ченстоховской, получить благословение епископа, а также посетить святыни Варшавы, Кракова, место рождения Папы Иоанна Павла II в Вадовицах, а в Катовицах встретиться с бывшим деканом Краснодарского края отцом Андреем Моравским.

ДЕНЬ ГОРОДА

24 сентября 2005 г. в Краснодаре прошёл День города, порадовавший горожан и гостей кубанской столицы многочисленными праздничными мероприятиями. В парке культуры и отдыха им. М. Горького состоялся концерт, организованный Центром национальных культур. Как всегда среди выступавших коллективов был и польский фольклорно-этнографический ансамбль "Сковронэк" (худ. рук. – *пани Ядвига Гарлинская-Гжеляк*). В этот раз наши артисты подготовили целый блок польских военных песен, тем самым напомнив краснодарцам об одной из самых важных дат нынешнего года – шестидесятилетию победы над фашизмом.

Кроме музыкального выступления, кубанские поляки продемонстрировали зрителям польские народные костюмы, а также дали всем желающим возможность попробовать блюда традиционной польской кухни.

На концерте побывал гость из Кра-

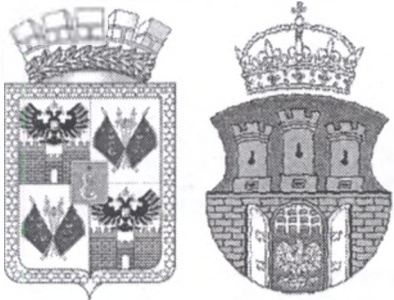

кова пан Анджей Высоцкий, встретившийся затем с членами Польского центра "Единство", которые горячо поддержали

идею породнения Краснодара и Кракова, а также проведения дней Краснодара в Кракове и дней Кракова в Краснодаре.

КРАСНОДАР - КРАКОВ

22 сентября 2005 г. прошла церемония вступления в должность главы муниципального образования город Краснодар *Владимира Евланова*. Для кубанских поляков это событие запомнилось вдвойне, так как среди поздравлявших нового градоначальника находился вице-председатель городского совета Кракова — пан *Анджей Высоцкий*, вручивший мэру официальное письмо

Анджей Высоцкий

с большим энтузиазмом отнёсся к данному предложению, заметив, что и Краснодар, и Краков находятся на юге своих государств, кроме того названия городов начинаются одинаково! После чего Анджей Высоцкий совместно с руководителем Польского центра "Единство" паном *Александром Селицким* исполнил традиционную польскую песню "Сто лет", пожелав тем самым мэру Краснодара реализации всех намеченных планов.

В тот же день состоялся круглый стол во главе с паном Высоцким "Взаимодействие органов власти и общественных организаций: опыт Краков", организованный краснодарской краевой молодёжной общественной организацией "Творческий союз "Южная волна".

РАМИĘCI TADEUSZA GIGGIERA (1927 - 2005)

W dniu 4 maja 2005 roku po ciężkiej chorobie opuścił nas na zawsze znany polski poeta, fraszkopisarz i publicysta Tadeusz Giggier. Urodził się on w dniu 19 września 1927 roku w Łodzi. Na Uniwersytecie Łódzkim studiował filologię polską. Zadebiutował w 1948 roku w głośnej swego czasu antologii "Różnie idąc". Wydał kilkanaście tomików poezji, satyry, fraszek oraz reportaży, bardzo wysoko ocenionych przez krytykę i czytelników.

Z Tadeuszem Giggierem, 2004 r.

Kronid OBOJSZCZYKOW

BEZSENNE NIEBO

*Wiecznie żyje to niebo
Nie wiedząc,
Że nie ma dla niego kresu.
Zakończy się susza,
Lecz będzie niebo.
Wyschnie morze,
Lecz będzie niebo.
Wsluchuję się w bliską nieśmiertelność:
Przepelnione jest niebo
Głosami przyjaciół.
Widzę: nasza eskadra wlatuje w powietrze,
Nacierają na czarne krzyże
Pięcioramiennie gwiazdy.
Wola do mnie towarzyszy:
„Osłoń mnie z prawej!”
Wszystkim w niebie spalonym
Nieustająca chwała!
Jeszcze pamięć nie pogodziła się z tą stratą.
Ja w Boga nie wierzę,
A w niebo wierzę.
Widzę: skrzydlate cienie fruwać,
Zapalają konstelacje,
I ogrzewają nas ich światłem.
Pracuje niebo,
Bezsenne niebo
Dla pokoju,
Dla miłości,
Dla wysokiego chleba.*

We własnym księgozbiорze posiadam kilka książek Tadeusza Giggiera z dedykacjami autora. Pierwsza — *Moje boje* została mi prezentowana przez Giggiera w 1966 roku, drugą — *Zimowy owoc* dostałam od autora w roku 1970, w latach późniejszych otrzymałam: *Pamięć genetyczna* (w 1978 roku), *Satyry, fraszki, aforyzmy* (w 1980 roku), *Pod okiem amora* (w 1988 roku) oraz *Wąwóz Belzebuba* (w 2001 roku).

Tadeusz Giggier razem z małżonką bywał na Kubaniu — poświęcił temu zdarzeniu artykuł w łódzkich *Odgłosach* oraz opowiadania z tomiku *Pamięć genetyczna: Bakłażany, Minuta w Soczy, Wołodia, Akt twórczy, Kosmos* i inne. Swego czasu przyczyniłam się do zawarcia znajomości pomiędzy Giggierem a poetą rosyjskim Kronidem Obojszczykowem. Razem z Lidą Giggier tłumaczyliśmy wierszy obu poetów żeby ułatwić im wzajemne poetyckie już przekłady. Jeden z tych przekładów przytaczam.

Alla FEDYNA

Tadeusz Giggier był człowiekiem mądrym, dobrym i dowcipnym. Pamięć o nim żyje w jego synie Piotrze, w jego książkach i niezliczonych fraszkach.

WIC

Najlepszy wic
Nie mówić nic.

WSZYSTKO

Wszystko zależy od ludzi.
Jeden zagrzeje, a drugi ostudzi.

WSCHODNIA ROMANTYKA

Ona i on,
I dziesięć żon.

ZNAK CZASU

Zakupił cztery komputery
By dowiedzieć, że dwa i dwa to cztery.

UPARTE MARZENIA

Marzy niejedna ze starszych dziewic:
Niech będzie tysy, byle królewic.

TAK

Tak krawiec kraje,
Jak mu materii zostaje.

TEN TRZECI

Zawsze mocny na wierzchu,
a słaby na spodku,
Ale najgorzej ma ten,
co jest w środku.

SPISAŁ SIĘ

Spisał się doskonale,
Więc po co pisze dalej?

Вот уже в течение семи лет (с 1999 г.) в Санкт-Петербурге ведёт свою работу Летняя школа польского языка и культуры, основателем которой и бессменным ректором является отец Кшиштоф Пожарский — человек огромной энергии и большой эрудиции. Благодаря его стараниям храм Святого Станислава в Санкт-Петербурге стал реальным центром национальной культуры для полонийной молодёжи России. Будучи духовным лицом, отец Кшиштоф хорошо осознал огромное значение римско-католической церкви в патриотической работе с молодыми людьми, которые благодаря Летним школам по-новому стали осознавать свою польскость, бережно хранить веру предков и возрождать польскую историческую традицию в России.

Наши дети из Польского центра "Единство" уже три года подряд принимают участие в работе школы. Возвращаясь домой, они всегда с восторгом отзываются о преподавателях школы и в течение года с волнением вспоминают о том новом, что они узнали на уроках польского языка и культуры. Своими впечатлениями о Летней школе 2005 г. с читателями газеты делится Галина Скоркина.

ШКОЛА

ЕЩЁ весной мы с Катей Беспрозованной и Юлей Кузьмицкой заполнили анкеты и отослали их в Летнюю школу польского языка и культуры в Санкт-Петербурге, а в июне нам пришли ответы-приглашения. В приглашениях были указаны подробные адреса костёла Святого Станислава, Летней школы, а на обороте была даже помещена карта с их расположением.

И вот скорый поезд "Анапа — Санкт-Петербург" примчал нас ранним утром 29 июля на Ладожский вокзал северной столицы. На метро мы добрались до нужной станции, вышли наверх, вдохнули свежий утренний столичный воздух и замерли от восхищения красотами городского пейзажа. Вместо четверти часа мы шагали до костёла раз в пять дольше. И причиной этому были не столько наши тяжёлые сумки, сколько то, что мы просто заблудились.

Встретили нас монахини Аделя и Марианна и определили на жительство в неподалёку расположенную квартиру отца Кшиштофа Пожарского — настоятеля храма и ректора Летней школы. Здесь нами занялась пани Люба — наша землячка из Армавира, под опекой которой находились обе церковные квартиры. Она проинструктировала нас и поселила всех трёх в одну комнату. Затем мы были отпущены до 16 часов для ознакомления с Петербургом.

Маршрут мы наметили быстро и тут же отправились в Александро-Невскую лавру. В реконструируемый храм войти мы не решились, но вдоволь побродили

по старинному погосту. Время летело так быстро, что нам не удалось вернуться к назначенному сроку. Этому способствовало и незнание города — захотели по пути обследовать Садовую улицу, но пошли совсем не в том направлении. Ужинали в столовой школы №260, которую на время летних каникул отец Кшиштоф арендовал для проведения занятий с нами.

Со следующего дня начались занятия. Вставать приходилось в половине восьмого, чтобы после утренних песнопений и завтрака с девяти приступить к урокам, каждый из которых длился по 45 минут, а перемены были пятнадцатиминутными. Уроки польского, истории Польши и культуры сдваивались. Расписание занятий было очень насыщенным, и первые несколько дней мы даже уставали. Уроки религии вёл сам отец Кшиштоф. После ужина до 22 часов с нами занимались монахини, которые учили нас по выбору или польским танцам или песням. По воскресеньям мы не учились, но в эти дни проводились святые мессы.

В расписание входили не только занятия, но и интересная культурная программа. Правда, некоторые дополнительные экскурсии мы организовывали самостоятельно. Так уже на второй день наша маленькая группка помчалась к Аничковому мосту, от которого начинается экскурсия на речном трамвайчике по рекам и каналам Петербурга. Погода стояла такая ясная и солнечная, что дворцы смотрели на нас веселее, а каналы и мосты выглядели живописнее. На следующий день мы знакомились с городом из салона экскурсионного автобуса. Маршрут, называвшийся "Следы поляков в Петербурге", охватил и Марсово поле, и Невский проспект и площадь у Медного всадника, и многие-многие другие места.

2 августа нас пригласил к себе на приём консул Польской Республики Иероним Граля. Он потом преподавал нам историю Польши.

Вечером того же дня нас повели в Мариинский театр на балет Григоровича "Корсар". Театр, поразивший нас своей внешней величием, впечатлил и внутренним убранством. Балет был прекрасен, и мы получили от него большое удовольствие и множество положительных эмоций. Днём позже, после занятий, нас повезли в Петергоф. Его красоты сразили нас уже у самого входа — мы тут же бросились фотографироваться у фонтанов, а экскурсовод увёл нас всё дальше и дальше вглубь парка. Ни в один из дворцов мы не попали, но увидели множество фонтанов, в том числе фонтаны-шутихи времён ещё Петра I. Мы с огромным удовольствием продолжали бродить по

мостов и проход под ними судов.

Наконец наступил последний день: молитва, завтрак – всё как всегда. Потом месса и концерт, который состоялся в актовом зале школы. Нашими гостями были консул со своим заместителем, отец Кшиштоф, который по совместительству был и фотографом, и приехавшая утром вторая группа из прошлогодних учащихся Летней школы. После всех наших слов благодарности в адрес организаторов и ответной похвалы нашей прилежности,

после выдачи дипломов началась неофициальная часть. Танцоры исполнили два народных танца, которые они подготовили всего за четыре урока, а мы – хористы спели выученные к этому дню песни. После концерта и обеда мы стали собирать свои вещи, готовясь к отъезду домой.

С грустью мы расставались с Летней школой, где нас окружили теплом и заботой, где мы себя чувствовали комфортно и уютно, где мы познали много для себя нового и необходимого. Всё это мы оценили в полной мере и теперь мечтаем о том, чтобы нас пригласили в Летнюю школу и на следующий год.

Огромное спасибо отцу Кшиштофу Пожарскому и всем другим организаторам и преподавателям Летней школы польского языка и культуры в Санкт-Петербурге!

Галина СКОРКИНА

В ПЕТЕРБУРГЕ

парковым аллеям и после отключения фонтанов.

А вечером вместо ужина монахини устроили для нас костёр (ognisko). Мы сидели вокруг костра на лавочках, учителя рассказывали нам всякие истории, а монахини развлекали нас подвижными играми. Все вместе мы пели польские походные песни. А когда поленья догорели и от них остались только тлеющие угольки, мы зажаривали на этих угольках нанизанные на шампуры колбаски, и ели их с большим аппетитом и удовольствием.

4 АВГУСТА наша группка вновь отпросилась с послеобеденных уроков, чтобы посетить Эрмитаж. Три часа, проведённые нами в бесчисленных залах музея, пролетели незаметно. В каждом зале – застывшее время прошлого и целый мир неповторимых впечатлений. Уходить так не хотелось что, покидая сокровищницу мировых шедевров, мы думали только о новых с нею встречах.

На следующий день нам объявили, что мы будем учиться отмечать Рождество по католическому обряду. На уроках культуры нас познакомили с обычаями, связанными с этим праздником. Пани Эва рассказала нам как Рождество празднуется в её семье, какие подарки они дарят друг другу. А уже в свободное время мы, своими руками вырезая из газет, журналов и цветной бумаги, склеивая и раскрашивая, создавали подарки для своих товарищей, имена которых нам достались в результате жеребьёвки.

Через сутки мы, входя на ужин в столовую, не узнали привычный уже зал. Он был празднично украшен. Ёлка, игрушки, подарки, первая звезда – всё говорило о Рождестве. Присутствовали и родители. В этот день их роли исполнили пани Эва и один из прихожан – пан Ро-

пальский, а все мы стали их детьми. Всё было, как и положено: молитва, облатки, рождественские блюда, колядки. Праздничная домашняя атмосфера царил в школьной столовой, где в августе мы почти по-настоящему отмечали Рождество.

Вечером у нас состоялась ещё одна экскурсия на катере, но её маршрут был другим. Мы вышли в Неву, прошли под разводными мостами, вдоль Английской набережной, обогнули Заячий остров, где находится Петропавловская крепость, и вернулись к пристани. Была у нас и ночная прогулка, во время которой мы наблюдали, как происходит разведение

KONFERENCJA

Irena Skibicka

Anatol Awramenko

Dymitriusz Jackiewicz

Włodzimierz Konowałow

Zagaja Aleksander Sielicki

Obok wydawnictw "Jedności"

Aleksander Bogolubow

Zespół "Skowronek"

Na bankiecie

Tańce rozpoczynają najśmielsi

Tańczą wszyscy

«POLACY W ROSJI»

Ojciec Krzysztof Goik

Anastasia Masłowska

Aleksander Sielicki

Eliasz Przeździecki

Marjanna Grigoraszwili

Przerwa nie przeszkadza dyskusjom

Dary z Białorusi

Natalia Chylińska pozdrawia

Dymitriusz Jackiewicz

Tatiana Bruszkowa

Rodzina Telickich

Bronisław Radziszewski wśród płci pięknej

NASZE RODOWODY

Jestem kobietą. Właściwie nie jestem tego czasami tak pewna, chociaż, na szczęście, nie dają mi zapomnieć o tym inni...

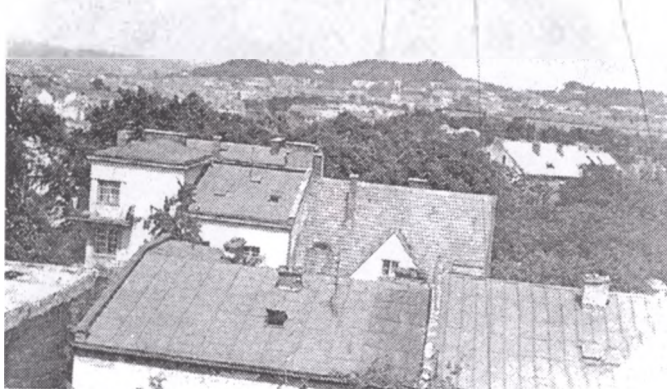
Urodziłam się w roku smoka, pod znakiem lwa, w mieście, które ma lwa w herbie. Na chrzcie dano mi imię Jadwiga, co znaczy "walcząca". Po takich danych ankietowych już chyba wiadomo co z tego miało wyrosnąć, co za charakterek!

Moi rodzice poznali się na studiach społecznych we Lwowie. Brali ślub gdy padały na miasto pierwsze niemieckie bomby. Ksiądz udzielił im ślubu wzdychając tylko: "O, dzieci, dzieci..."

OJCIEC mój był kierownikiem kolonii dla młodocianych przestępców. Wychowankowie lubili czasem "wychodzić na miasto", a że nie posiadali kompletnej garderoby, to tego, który wychodził, ubierali koledzy, pożyczając mu brakujące jej części. Z tego powodu pod jego nieobecność musieli spędzać czas w łózkach, gdyż nie mieli w co się ubrać. Lubili i szanowali swego wychowawcę, a widząc, że nie posiada zegarka, mówili: "Panie kierowniku, a może przynieść Panu jakiś porządny zegarek? Bo tak niesolidnie wygląda kierownik bez cebuli!" Doskonale wiadomo było skąd taki zegarek mógł pochodzić. Dobre to były chłopaki, chociaż złodziejzki i prawie bandyci, a kochali się wtedy w Tońciu i Szczepciu, których dobrze znali z audycji radiowych. Ojciec, chcąc zrobić wychowankom przyjemność, zaprosił owych panów do internatu. I tu nastąpiło ogromne rozczarowanie: widok wyelegantowanych i wymuskanych aktorów "Lwowskiej Wesolej Fali" zupełnie ich zdezorientował. Myśleli, że zobaczą takich samych lwowskich baciarów, jakimi byli sami.

Chrzczona byłam w kościele Marii Magdaleny we Lwowie. Mój ojciec chrzestny, będąc kawalerem, nie bardzo znał się na dzieciach i przez jakiś czas niósł mnie do kościoła "do góry nogami". Z tego powodu zaczęłam się buntować i dopiero wtedy przewrócono mnie do normalnej pozycji. Chrzestny – doktor, później profesor Henryk Mossing, uczeń profesora Rudolfa Weigla, właśnie tego, który wynalazł szczepionkę przeciw durowi plamistemu, był znaną osobistością w mieście. Wyżej wymienione osoby i mój ojciec pracowali wtedy w Instytucie Mikrobiologii, czyli "w Zakładzie", jak go nazywali między sobą pracownicy. Zakład był miejscem, które gromadziło i łączyło Polaków, gdzie nie czuli się obco, gdzie mogli rozmawiać po polsku. Ile młodzieży przewinęło się przez jego mury, znajdując tu poparcie i pracę. "Za Niemców" ukrywano tu ludzi od zagłady. Często tu przychodziłam, zwłaszcza na imieniny chrzestnego. Oprowadzał mnie po pokojach pełnych kwiatów i prowadził do oglądania zwierzątek doświadczalnych: myszy, szczurów i świnek morskich.

Widok Lwowa z okna mojego domu

Mała Jadzia z mamusią

Dzieciństwo moje nie było chyba sielsko anielskie, bo przecież trwała wojna. Przychodzili raz jedni, raz drudzy – my pozostawaliśmy na miejscu, bo gdzie mieliśmy iść?

Przebiegaliśmy z jednej piwnicy do drugiej, gdzie spędzało się znaczną część czasu. Tylko niekiedy jakiś dym z papierosa spod łóżka zdradzał, że ktoś się tam ukrywa.

Pamiętam jak bolał mnie ząb, miałam spuchnięty policzek, a mnie wyciągnęła z domu ciocka Lucia, bo z jakiegoś magazynu rozdawano ludności słodycze, by nie stały się łupem obcej armii. Choć stałyśmy daleko, żołnierz wyciągnął rękę w naszym kierunku byśmy dostali pakunek.

Nasz dwupiętrowy dom stał na wzgórzach Wulekch. Z jego balkonów był widoczny Stryjski park. Przed domem rozciągały się ogrody, gdzie ludność po wojnie sadziła co mogła. Ciągle biegałam do ogrodu po groch.

Kiedy byłam już trochę starsza to, słysząc opowiadania dorosłych o głodzie, wykopałam z rówieśnikiem z naszego domu wszystkie wysadzone ziemniaki. Za co się chyba dostało od ojca. Obok ogrodu była kwiecista łąka, na której bawiliśmy się, buszowaliśmy po ogrodach, łazili po parkanach i drzewach. Robiłam czasem niespodzianki rodzicom... Były to imieniny mamy Zofii, gdy posłam sobie na spacer, a rodzice, zamiast bawić gości,

musieli mnie szukać. Wróciłam zadowolona i umorusana czekoladą – byłam u siostr zakonnic całkiem niedaleko od domu.

W dzieciństwie byłam chyba chorowita, bo nie chodziłam do pierwszej klasy, lecz uczyłam się w domu z panią nauczycielką. Pamiętam że byłam bardzo ciekawa – jak ona wygląda. Wyzierałam z balkonu czy idzie. Mieszkaliśmy wtedy już na drugim piętrze, a nie w suterenie. Nauczycielka była bardzo miła i ładna pani. Uczyła mnie wszystkich przedmiotów a także śpiewu i gimnastyki.

MIGAWKI
LATEK

U nas w domu gościło zawsze dużo ludzi: starszych i młodzieży. W związku z tym nasze dwupokojowe mieszkanie przeistoczyło się czasem w salę teatralną lub w sportową albo nawet w klub szachowy. Wynosiło się wtedy lżejsze meble i łóżka pod strych (dawniej na strychach suszyło się bieliznę, którą prano w suterenie). Jak się dzieciaki dobrały do sprężyn – to musiano potem składać łóżka z kawałków. Tu w mieszkaniu urzędowało się potańcówki, wieczory "Piosenki lwowskiej", Andrzejkki, Mikołajki (właśnie wtedy obgryzłam piernik w kształcie serca, przeznaczony dla kogoś w upominku – musiano potem wyrównywać jego brzegi tarką), Jaselka, turnieje szachowe. Nie było wieczoru by ktoś do nas nie przychodził, a zwłaszcza na zwierzenia i pogaduszki. Najlepsza do tego była kuchnia. Kuchnia – najspanialsze miejsce pod słońcem. Tu także odbywały się wiece rodzinne, tu zwierzała się ze swoich sekretów ciocia Lucia. Mama myślała, że ja nic nie słyszę i nie rozumiem. Siedząc na starym kuftrze grało się w młynka. Jak lubiłam szperać w tym kuftrze, zawsze znajdowałam dla siebie coś powabnego: to jakieś kolorowe włóczki, to stare ciekawe książki, to zabawki i temu podobne rzeczy.

Lata szkolne przeleciały w oka mgnienie. W młodszych klasach mknęło się do szkoły na skróty przez Wulkę. Wracało powoli spacerując i odprowadzając się nawzajem z koleżankami.

Właśnie tu "na górkach" byli roztrzelani profesorowie lwowscy i pisarz Boy-Żeleński. Moja ulica teraz jest nazwana jego imieniem. Młodsze lata szkolne nie bardzo miłe wspominam. Wtedy jeszcze dostawało się linijką po łapie i to najczęściej niesprawiedliwie.

W starszych klasach było przyjemniej, chociaż na niektórych lekcjach zamiast się uczyć przesuwaliśmy z pół godziny ławki. Dlatego chyba tak słabo znam matematykę. Do literatury miałam lepsze zdolności. Byłam przewodniczącą kółka literackiego. I właśnie wtedy zaczął się teatr. Inicjatorką była pani Jaworska – nasza kochana polonistka, która niestety nie doczekała się premiery "Ślubów panińskich" Fredry, bo odeszła od nas nagle i na zawsze. Pierwszy ból w sercu po utracie drogiego człowieka, jakim była dla nas. Ile energii posiadała ta wiotka szczuplutka osobka, pięknie władająca językiem polskim. Często z moim ojcem prowadziła długie rozmowy (był wtedy przewodniczącym Komitetu Rodzicielskiego w

NASZE RODOWODY

naszej szkole) omawiając dalsze działania, planując akademie, wieczory, spektakle.

W szkole otwarto świetlicę, gdzie urządzano wieczorki, wydawano bezpłatne obiady i odzież dla tych, którzy najbardziej tego potrzebowali. Dla młodzieży urządzano kolonie letnie w górach, wyjazdy do Wilna, Kamiénca, Krzemienca Podolskiego.

W jednej z ksiązek znalazłam wiersz, pisany przez rodziców specjalnie dla szkolnych przedstawień.

podniecony, trochę podenerwowany, ale radosny. Chciałby przecież by ta sztuka, nad którą zaczęli pracować z panią Jaworską, wypadła jak najlepiej, jak najbardziej na poziomie, żeby spodobała się naszej wybrednej publiczności.

Prymitywna kurtyna zacina się, ale wreszcie rozsuwa i ze sceny lecą słowa panięńskiej przysięgi, a później miłosnego wyznania.

Ludzie zawsze i wszędzie lubili pośmiać się, lubili humor i satyrę. Lwowiacy zwłaszcza słynni

Już pani Grzelak (1968 r.)

Z MINIONYCH czyli O SOBIE

Na spektaklu w Polskiej Szkole nr 10 (Lwów, koniec lat 50-tych)

są z ciętego dowcipu i ostrego słowa. Więc dostarczaliśmy im tego humoru za pomocą pana Wiecha, pani Grodzieńskiej i innych satyryków. Bawiła się sala, bawiliśmy się sami.

Wieczory humoru i satyry powtarzano kilkakrotnie i jeździło się z nimi na występy do innych polskich szkół. Jechaliśmy tam ze swoimi dekoracjami, strojami i akcesoriami. Dekoracje tworzył ojciec osobiście, gdyż posiadał wybitne zdolności rysunkowe, które odziedziczył wraz z ogromnym poczuciem humoru od swojego ojca, a mojego dziadka.

Pewnego razu na prośbę ojca dziadek narysował mu taką wizję piękła, że wywołał zgrozę i przerażenie wśród księży-nauczycieli szkoły, do której uczęszczał ojciec. Innym razem, a było to na Podolu,

krzyknąwszy uprzednio do ojca: "Tadziu, dawaj tu gwoździe i młotek", poprzybił u pewnej znacznej gospodyni na ścianie chałupy wszystkie ugotowane pierogi. A gdy patrzyła na niego wystraszona rzekł: "A nie prosiłem byście mi więcej pierogów nie dawali!"

W naszym mieszkaniu odbywały się nie tylko próby spektakli i sztuki, ale planowaliśmy i omawiali nowe sztuki jak "Księżę niezłomny" Juliusza Słowackiego, "Intryga i miłość" Schillera, "Cały dzień bez kłamstwa" i inne, które pozostały tylko na warsztacie, chociaż były już obsadzone. Po próbach lubiliśmy sobie porozmawiać, pożartować, zagrać w "tysiączkę", a potem wchodziła mama i wносиła herbatę i tacę z "buchkami". Pracowicie, wesoło i przyjemnie spędzaliśmy jesienno-zimowe wieczory.

A w lecie? No..., a w lecie były przecież wycieczki! Gdy tylko stopniał ostatni śnieg i pojawiła się pierwsza młoda trawka i rozpuściły się młode listki, wychodziliśmy w teren.

Wycieczki, wycieczki – nie było niedzieli by nas gdzieś nie prowadził ojciec w coraz to nowe strony i okolice, które były rozsiane dookoła: Bóbką, Stare Siolo, Sahara, Szkló, Brzuchowice...

W lecie jeździliśmy też w Karpaty do Tatarowa albo do innej miejscowości, gdzie urządził ojciec kolonie dla młodzieży. Stamtąd robiliśmy piesze wypadki na górę Paraszkę, Howerlę, Trościan oraz inne szczyty.

W "Obronie Ksantypy" bierze udział cała nasza trupa. Ksantypę gra Irka Chrzanowska. Ja muszę się zadowolić rolą wesołej i zalotnej służącej, bo jak wydawało się ojcu, do tej roli nie nadawał się ktoś drobny i filigranowy.

Ksantypa w bardzo skomplikowanej sukni, która omotała jej nogi jak wąż, nie może zrobić na scenie ani kroku, by nie narazić się na potłuczenia. Koło niej w płasch, w roli kochanka Piotr Dacko namawia ją do grzechu, a Sokrates – Karol Bielicki – wiadomo, poszedł prowadzić mądre rozmowy.

W tamtych czasach nie można było grać co się chciało, więc nie było jubileuszy i akademii poświęconych naszym poetom. Zezwalali tylko na Mickiewicza. Istniała cenzura w postaci "diriektorów", z którymi ojciec i inni rodzice dosyć dobrze dawali sobie radę za pomocą grona nauczycielskiego. Czasami przyczyniając się do ich usunięcia. Cały czas trwała walka o te polskie szkoły, o to polskie słowo. I grało się jeszcze dużo bajek i niebajek, muzyczny wodewil "Porwanie Sabinek" na którym o. Rafał częstował nas czekoladkami.

Lata szkolne minęły, podjęłam pracę w biurze konstruktorskim, ale teatr, wycieczki turystyczne, gra w tenisa pozostały.

Jadwiga GARLIŃSKA-GRZELAK

Garlińscy i ich przyjaciele w Tatarowie (lata 50-e)

*Dobre to czasy, minione latka,
Gdy tutaj stała stryjska rogatka.
Stryjska rogatka i karczma dziwo,
Gdzie się spijało wódkę i piwo.
Dzisiaj się czasy zmieniły zgoła,
Gdzie stała karczma – stoi dziś szkoła.
Stoi dziś szkoła – skarb dla nas wielki,
Bo lepiej się uczyć, niż pić z butelki.
Gdy na zegarku dziesiąta bije
Biegniesz do szkoły na łeb, na szyję.
Na łeb, na szyję, cały zziązany
By zbierać piątki, częściej nagany.
A kiedy o drugiej ze szkoły wracasz,
Z nadmiaru wiedzy aż się zataczasz.
Wiesz co równanie, kto autorem "Dziadów",
Gdzie leży Alaska, kto z rodziny gadów.
Więc moi mili i moi drodzy,
Kochajcie szkołę i w dniu i w nocy,
Bo szkoła to jest skarb dla nas wielki,
Gdyż lepiej się uczyć, niż pić z butelki.*

Później ciągle się coś działo dzięki ogromnej energii, inicjatywie i fantazji mojego ojca. Przejął po pani Jaworskiej nasz szkolny teatr. I... nareszcie premiera!

Gramy w "Ślubach panięńskich". Pierwszy raz nakładamy kosmetyki – teatralny makijaż, ubieramy długie suknie stylowe z wypożyczalni, w których grało się przedtem aniołów w Jaselkach, wystawianych u nas w domu. Wszyscy mamy tremę. Ojciec, w jednej osobie – reżyser, sufler, mechanik od światła jest

POLACY NA KAUKAZIE

POLACY W ARMII CARSKIEJ

Kaukaski Okręg Wojskowy (KOW) był jednym z ważniejszych okręgów wojskowych Cesarstwa Rosyjskiego. Obejmował on gubernie: Bakińską, Czarnomorską, Erywańską, Jelisawietpolską, Kutaiską, Stawropolską, Tyfliską, obwody: Dagestański, Karski, Kubański i Terecki. Na jego obszarach stacjonowały formacje wojskowe liniowe, rezerwowe, lokalne oraz Kubańskie i Tereckie Wojska Kozackie. Siły te liczyły 100 batalionów, 92 szwadrony i sotnie oraz 47 baterii. Oddziały owe w roku 1878 zostały zorganizowane w dwa, a od roku 1910 w trzy korpusy armijne. Na początku XX wieku w KOW służyło około 4300 oficerów, w tym około 1000 – w wojskach kozackich.

w administracji powiatowych naczelników wojskowych; adjutantów, skarbników, oficerów zarządzających uzbrojeniem czy też gospodarką samodzielnych jednostek wojskowych.

Biorąc pod uwagę obowiązujące przepisy około 400 stanowisk oficerskich w KOW katolicy (Polacy) obsadzać nie mogli. Z pozostałej liczby etatów Polacy mogli teoretycznie zająć około 620 stanowisk od szczebla dowódcy plutonu do dowódcy batalionu włącznie. Awansowanie na szczebel dowódcy pułku czy też wyższy było utrudnione. Mimo tych ograniczeń Polacy służyący na Kaukazie sporadycznie dochodzili do wysokich stanowisk w jednostkach liniowych i w różnych zarządach podlegających resortowi wojskowemu.

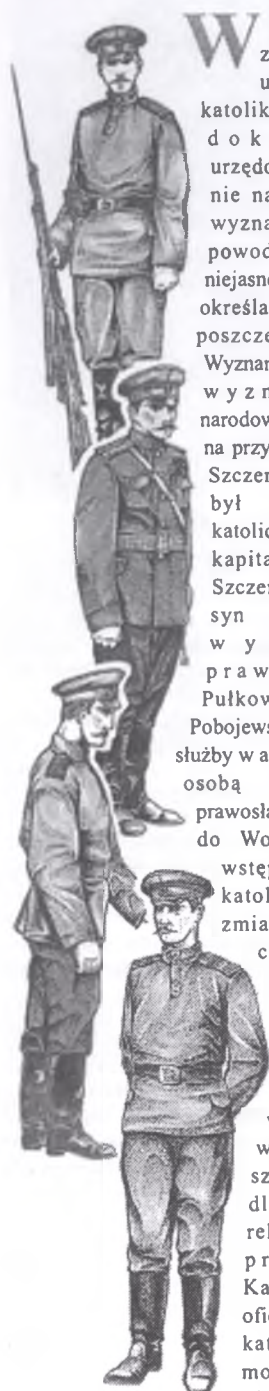
W 1907 roku na 58 generałów katolików w całej armii rosyjskiej w KOW służyło ich dziesięciu: gen. mjr Leonard **Balbaszewski** (pomocnik naczelnika Zarządu Inżynierii KOW), gen. mjr Stefan **Danowski** (dowódca 84 Szyrwańskiego Pułku Piechoty), gen. mjr Marcin Stanisław **Gabrialowicz** (sędzia Sądu KOW), gen. mjr Julian Roch **Ludański** (inspektor Zarządu Inżynierii KOW), gen. mjr Stanisław **Okulicz** (dowódca Kubańskiej Brygady Płastunów), gen. mjr Wacław **Prosiński** (dowódca 2 Brygady z 21 Dywizji Piechoty), gen. mjr Ludomir **Rzewuski** (ataman nakażny Tereckiego Wojska Kozackiego), gen. mjr Andrzej **Siemaszko** (sędzia Sądu KOW), gen. mjr Aleksander **Wojewódzki** (sędzia Sądu KOW) i gen. mjr Zygmunt **Wolski** (dowódca 2 Brygady z Kaukaskiej Dywizji Grenadierów).

PUŁKOWNIKÓW katolików w roku 1909 w KOW było również dziesięciu, co stanowiło około 5% z ogółu 220 pułkowników. Na szesnastu dowódców pułków katolikami było dwóch: dowódca 79 Pułku Piechoty płk Tymoteusz Rajmund **Szyszko** oraz dowódca 153 Pułku Piechoty płk Józef **Leśniewski**. Katolik płk Rudolf **Iwanowicz** dowodził 1 Kaukaskim Dywizjonem Artylerii Górskiej. Na szesnastu dowódców oddziałów rezerwowych było dwóch katolików: dowódca 252 Batalionu Piechoty

płk Ignacy **Łuczyński** oraz dowódca 256 Batalionu Piechoty płk Edward Cyprian **Turobojski**. Katolik Paweł **Gluszanin** dowodził 5 Kubańskim Pułkiem Płastunów.

W 1903 roku w KOW mogło służyć co najmniej 15 katolików w stopniu podpułkownika, natomiast w roku 1912 tylko 9.

Najwięcej generałów i sztab-oficerów katolików z KOW służyło w oddziałach **piechoty**: ppłk Piotr **Benklewski** – w 77 Tengińskim Pułku Piechoty (1912); gen. mjr Franciszek Marceł **Bokszczanin** – dowódca 1 Kaukaskiej Brygady Strzelców (1911–1912); ppłk Jozafat **Chodecki** – w 79 Kuryńskim Pułku Piechoty (1903); ppłk Stanisław **Czekotowski** – w 205 Szemachskim Pułku Piechoty (1912); ppłk Stanisław **Czyż** – w 78 Nawagińskim Pułku Piechoty (1903); płk – gen. mjr Stefan **Danowski** – dowódca 84 Szyrwańskiego Pułku Piechoty (19.03.1903–1907); ppłk Konstanty **Dombrowski** – w 154 Derbenckim Pułku Piechoty (1903); gen. mjr Konstanty **Dowbór-Muśnicki** – dowódca 2 Kaukaskiej Brygady Strzelców (1909–1911); płk Paweł **Gluszanin** – dowódca 5 Kubańskiego Pułku Płastunów (1909–1911); płk – gen. lejtnant **Aleksander Hurczyn** – naczelnik Kaukaskiej Szkoły Strzelców (1864), dowódca 13 Erywańskiego Pułku Grenadierów (1869–1876), dowódca Kaukaskiej Brygady Strzelców (1876–1880), dowódca 38 Dywizji Piechoty; gen. mjr Jan **Karass (Karaś)** – dowódca 2 Brygady z 20 Dywizji Piechoty (16.08.1885–12.03.1886), dowódca 1 Brygady z 20 Dywizji Piechoty (12.03.1886–12.02.1893), dowódca 2 Kaukaskiej Rezerwowej Brygady Piechoty (12.02.1893–14.08.1895); ppłk Franciszek **Karaś** – dowódca taboru 52 Dywizji Piechoty, dowódca batalionu w 207 Nowobajazyckim Pułku Piechoty (18.10.1913–17.09.1914); ppłk Bolesław **Kimont** – w 1 Władykaukaskim Pułku Piechoty (1903); ppłk Antoni August **Krażowski** – dowódca batalionu w 78 Nawagińskim Pułku Piechoty (5.08.1892–1903); ppłk Adolf **Kuczewski** – dowódca batalionu w 15 Tyfliskim Pułku Grenadierów (1911–1914);

Żołnierze armii carskiej w mundurach z lat 1907 – 1913

oficerów: podchorążych oraz szeregowców z cenzusem.

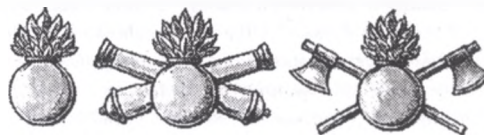
Na Kaukazie oficerowie katolicy nie mogli służyć w: Sztabie Okręgu, sztabach korpusów armijnych i sztabach dywizyjnych; rezerwowych batalionach piechoty, parkach artyleryjskich, jednostkach inżynieryjnych; Korpusie Żandarmów oraz na kolei. Prócz tego nie mogli oni zajmować stanowisk: dowódców samodzielnych oddziałów (w tym dowódców baterii artyleryjskich) oraz wyższych stanowisk

W ROSJI Polaków z wyklę utożsamiano z katolikami, gdyż w dokumentach urzędowych notowano nie narodowość, lecz wyznanie. Dziś powoduje to szereg niejasności przy próbach określania narodowości poszczególnych osób. Wyznanie nie zawsze było wyznacznikiem narodowości i na odwrót, na przykład gen. Olgierd Szczerbowicz-Wieczor był wyznania katolickiego, natomiast kapitan Aleksander Szczerbowicz-Wieczor syn Olgierda był wyznania prawosławnego. Pułkownik Władysław Pobjewski przez cały czas służby w armii rosyjskiej był osobą wyznania prawosławnego, natomiast do Wojska Polskiego wstępował on jako katolik. Przypadki zmiany wyznania często miały miejsce po upadku powstania styczniowego. W owym czasie w armii rosyjskiej wprowadzono szereg ograniczeń dla wyznawców religii innych, niż prawosławna. Katolicy oraz oficerowie, zonaci z katoliczkami nie mogli stanowić więcej, niż 20% stanu oficerów i urzędników konkretnego oddziału. Dotyczyło to również kandydatów na

POLACY NA KAUKAZIE

NA WYŻSZYCH SZCZEBLACH NA KAUKAZIE

ppłk August Kuczewski – w 156 Jelisawietpolskim Pułku Piechoty (1903); ppłk – płk Witold Mikołaj **Laudański** – dowódca batalionu w 16 Mingrelskim Pułku Grenadierów (10.4.1895–20.12.1903), dowódca Kaukaskiego Kadrowego Batalionu Obozowego (20.12.1903–1909); płk Józef **Leśniewski** syn Aleksandra – dowódca 153 Bakińskiego Pułku Piechoty (1909–1911); płk Józef **Leśniewski** syn Wincentego – dowódca 82 Dagestańskiego Pułku Piechoty (6.02.1913–1915); ppłk Konstnty **Lisowski** – dowódca batalionu w 83 Samurskim Pułku Piechoty (1912); płk Ignacy **Łuczyński** – dowódca 252 Anapskiego Rezerwowego Batalionu Piechoty (1909); ppłk Mieczysław **Mudrowicz** – w 78 Nawaguńskim Pułku Piechoty (1912); gen. mjr Stanisław **Okulicz** – dowódca 5 Batalionu Płastunów Kubańskiego Wojska Kozackiego (16.09.1892–28.11.1899), dowódca Kubańskiej Brygady Płastunów (25.09.1906–1908); ppłk Teodor **Olchowicz** – w 155 Kubańskim Pułku Piechoty (1912); płk Józef **Ostrowski** – dowódca 264 Łoryjskiego Rezerwowego Batalionu Piechoty (12.07.1907–26.10.1908); ppłk Bolesław Julian **Pientko** – w 78 Nawaguńskim Pułku Piechoty (1903); ppłk Kazimierz **Pientko** – w 3 Kaukaskim Batalionie Strzelców (1909); płk Władysław **Pobojewski** – dowódca 252 Anapskiego Rezerwowego Batalionu Piechoty (10.1907–19.01.1909); gen. mjr Wacław **Prosiński** – dowódca 2 Brygady z 21 Dywizji Piechoty (2.12.1906–1907); gen. mjr Ludomir **Rzewuski** – ataman Obszaru Piatigorskiego z Obwodu Tereckiego Wojska Kozackiego (2.05.1899–20.05.1904), starszy pomocnik Naczelnika Obwodu Tereckiego i ataman nakazny Tereckiego Wojska Kozackiego (20.05.1904–1907), dowódca 2 Kaukaskiej Dywizji Kawalerii (1908–1909); ppłk Jan **Stelniccki** – w 13 Erywańskim Pułku Grenadierów (1909); płk Zygmunt Michał **Sulikowski** – dowódca 14 Gruzińskiego Pułku Grenadierów (31.10.1899–26.11.1901); płk Tymoteusz Rajmund **Szyszko** – dowódca 79 Kuryńskiego Pułku Piechoty (1905–1909); płk Sztabu Generalnego Leonard **Świdziński** – szef sztabów: 21 Dywizji Piechoty (19.09–29.10.1892), 38 Dywizji Piechoty (29.10.1892–22.08.1894), 20 Dywizji Piechoty (22.08.1894–16.03.1899); ppłk – płk Edward Cyprian **Turobojski** – w 14 Gruzińskim Pułku Grenadierów (1903), dowódca 255 Awarskiego Rezerwowego Batalionu Piechoty (1909); płk – gen. mjr Zygmunt **Wolski** – dowódca 3 Kaukaskiego Batalionu Strzelców (4.11.1896–7.05.1901), dowódca 13 Erywańskiego Pułku Lejb-Grenadierów

(7.05.1901–21.06.1905), dowódca 2 Brygady z Kaukaskiej Dywizji Grenadierów (11.03.1906–1907), dowódca 1 Kaukaskiej Brygady Strzelców (1908).

KILKU zaledwie Polaków doszło do wysokich stanowisk w **artylerii** KOW: ppłk Mikołaj **Baumgart** – w 19 Brygadzie Artylerii (1903); ppłk – płk Rudolf **Iwanowicz** – dowódca 2 baterii w 39 Brygadzie Artylerii (1903), dowódca 1 Kaukaskiego Dywizjonu Artylerii Górskiej (1909); płk – gen. mjr Adolf **Izmailowicz** – naczelnik 2 Poligonu Artyleryjskiego (22.12.1890–14.08.1896); ppłk Józef **Porzecki** – dowódca baterii w 20 Brygadzie Artylerii (od 5.08.1910).

Tak samo niewielu Polakom udało się dojść do wysokich szczebli w **wojskach inżynieryjnych**: gen. mjr Leonard **Balbaszewski** – inspektor prac w Zarządzie Inżynieryjnym KOW (22.10.1983–23.01.1907), pomocnik Naczelnika Inżynierów KOW (23.01.1907–1909); ppor. – gen. mjr Julian Roch **Laudański** – w dyspozycji Naczelnika Inżynierów KOW (od 10.07.1873), inżynier wojskowy (od 13.07.1873), pomocnik naczelnika Kutaiskiego odcinka inżynieryjnego (od 23.02.1877), naczelnik Zakatalskiego odcinka inżynieryjnego (od 21.04.1886), inspektor prac Zarządu Inżynieryjnego KOW (18.03.1906–1907); ppłk Stefan Tomasz **Lopatto** – w 2 Kubańskim Batalionie Saperów (1903); ppłk Florian **Wojlewicz** – w 1 Kaukaskim Batalionie Saperów (1903).

Nie ominęły Polaków wysokie stanowiska w **intendenturze**: ppłk Franciszek **Górecki** – intendent 2 Kaukaskiej Brygady Strzelców (1912); ppłk – płk Albert **Korewo** – członek komisji remontu koni na Kaukazie Północnym (1903–1909); ppłk Józef **Zyburd-Zyburtowicz** – naczelnik oddziału w Zarządzie Intendentury KOW (1912).

Polacy służyli również w Korpusie Topografów Wojskowych. Jednym z najbardziej znanych był gen. lejtn Józef **Chodźko**, który w połowie XIX wieku dokonał pomiarów topograficznych oraz triangulacji Północnego Kaukazu. W 1852 roku on został naczelnikiem oddziału geodezyjnego przy Korpusie Kaukaskim, a w 1858 roku naczelnikiem oddziału wojskowo-topograficznego sztabu głównego Armii Kaukaskiej. Z nim współpracował płk (później gen. lejtn) Hieronim **Stebnicki**, który w 1867 roku został naczelnikiem topografów wojskowych na Kaukazie. W oddziale topografów pracował również ppłk – płk

Mieczysław **Ferglis** (1903–1909).

W Zarządzie Sądowniczym KOW, w 1907 roku na sześciu generałów, przypadło aż trzech generałów katolików. Sytuacja mogła być spowodowana tym, że prezesem Sądu Okręgowego był wówczas gen. mjr Olgierd **Szczerbowicz-Wieczor**. Wyższych szczebli w

sądownictwie KOW dosięgli: kpt. – płk Kajetan **Affanasowicz** – pomocnik prokuratora KOW (14.05.1889–15.01.1891), śledczy KOW (15.01.1891–1.10.1896); gen. mjr Marcin Stanisław **Gabrialowicz** – sędzia KOW (7.12.1905–1907); gen. mjr Jan **Roszkowski** – sędzia KOW (24.07.1905–14.02.1906); gen. mjr Andrzej **Siemaszko** – pomocnik prokuratora wojskowego KOW (11.06.1896–21.04.1890), śledczy KOW (21.04.1890–22.08.1892), prokurator (22.08.1892–11.03.1906), sędzia KOW (11.03.1906–1907); gen. lejtn Olgierd **Szczerbowicz-Wieczor** – prokurator wojskowy KOW (12.08.1888–3.09.1901), przewodniczący Sądu Okręgowego KOW (3.10.1905–13.01.1907); ppłk Wacław **Ussakowski** – śledczy KOW (11.04.1886–23.01.1887); kpt. – gen. mjr Aleksander **Wojewódzki** – śledczy KOW (17.09.1884–30.12.1884), pomocnik prokuratora KOW (30.12.1884–20.03.1887), śledczy (20.03.1887–23.06.1901), sędzia KOW (23.06.1901–1907).

Niektórzy Polacy zajmowali również stanowiska w administracji, jak np. płk – gen. mjr Adam **Sławoczyński** – Naczelnik Okręgu Batumskiego (12.11.1898–7.09.1904), gubernator gubernii Kutaiskiej (1908–1914), czy płk Wiktor **Radzikowski** – Erywański powiatowy naczelnik wojskowy (1909).

W KOW służyli Polacy, którzy w późniejszych czasach byli generałami w Wojsku Polskim: Leonard **Brzeziński**, Franciszek **Karaś**, Adolf **Kuczewski**, Józef **Lewszek**, Józef **Ostrowski**, Władysław **Pobojewski**, Józef **Porzecki**, Jan **Roszkowski**, Jan **Sawicki** i Adam **Sławoczyński**.

POLSKA - POLAKOM KUBANIA

Rok bieżący – pierwszy po dziesięcioleciu PCNK “Jedność” – stał się dla nas jednocześnie pierwszym rokiem tak owocnej współpracy z Krajem. Dzięki pomocy Konsulatu Rzeczypospolitej Polskiej w Moskwie, fundacji “Pomoc Polakom na Wschodzie”, “Semper Polonia” oraz “Wspólnota Polska” kilkanaście członków “Jedności” odwiedziło Kraj w charakterze uczestników kursów, studiów i warsztatów polonistycznych oraz jako pielgrzymi do Jasnej Góry, zaś nasza szkoła sobotnio-niedzielna i redakcja “Wiadomości Polskich” dostały wymarzone sprzęty, wyposażenie i pomoce dydaktyczne.

Obecnie dzięki antenie satelitarnej i ogromnemu wprost telewizorowi regularnie oglądamy 11 polskich programów telewizyjnych, a dzięki DVD/VHS-odtwarzaczowi mamy możliwość obejrzenia polskich filmów. Z przenośnego radiomagnetofonu korzystają nie tylko uczniowie szkoły, lecz także uczestnicy

zespółu folklorystycznego “Skowronek”. Redakcja nareszcie ma do swojej dyspozycji własny komputer z polskojęzycznym oprogramowaniem, który tuż został podłączony do Internetu. Dostaliśmy niezbędne wprost rzeczy: “Nowy słownik języka polskiego”, “Nowy słownik poprawnej polszczyzny”, “Encyklopedię powszechną” i stopy innych

bardzo pożytecznych wydawnictw. Mamy wreszcie kilka polskich filmów dydaktycznych, dokumentalnych i fabularnych. Takiego wsparcia dla działalności kulturalno-oświatowej Polonia Kubania nie miała nigdy!

Zarząd PCNK “Jedność”, nauczyciele i uczniowie polonijnej szkoły sobotnio-niedzielnej, redakcja “Wiadomości Polskich”, zespół “Skowronek” oraz cała Polonia Krasnodarska jest do głębi poruszona przychylnością dla nas polskich instytucji rządowych oraz organizacji, działających na rzecz Polonii, i składa im jak najserdeczniejsze podziękowania.

Вторая международная научная конференция “Поляки в России” глазами участницы

(Окончание. Начало на 3-й стр.)

Помогала вести службу сестра Иоахима Палечна, живущая сейчас в Туапсе. Ей же принадлежит большое исследование о роли ксёндза И. Клопотовского и сестёр-лоретанок в духовной жизни поляков России, которое она озвучила во время конференции на родном языке.

МЕССА завершилась пением гимна “Не оставь нас, Боже!” с молитвой к Богу о сохранении и благополучии Польши. Во второй половине дня конференция продолжила работу. В докладе, представленном А. И. Селищким была затронута проблема происхождения польской шляхетской геральдики. При этом было продемонстрировано несколько гербов, искусно исполненных местными художниками. Интересно, что в качестве исходного материала для изготовления деталей гербов использовалось солёное тесто, обработанное особым способом. На примерах собственных исследований докладчик продемонстрировал способы составления генеалогического древа, и рассказал об особенностях работы с архивными дворянскими делами.

Основная часть второго дня была посвящена польской диаспоре на Северном Кавказе. С эмоциональным докладом о судьбе поляков в северо-кавказском регионе в советский период с 1917 по 1991 г. выступил А. А. Боголюбов (г. Пятигорск). С сообщениями о кубанских казаках польского происхождения, прославивших российскую армию, выступили главный специалист Государственного архива Краснодарского края В. И. Шкуро (о генерале-от-артиллерии В. А. Яцкевиче), и краснодарский историк О. В. Матвеев (о Г. И. Раковском – казачьем офицере, историке, администраторе). Автору этих строк стало, наконец, понятно, откуда в наших казачьих станицах так много польских фамилий.

Нижние чины, ссылаемые на Кавказ, получали право на земельный надел и воссоединение с семьёй при условии, что они запишутся в казаки и, прослужив верой и правдой десять лет царю и отечеству, перейдут в полноправные члены казачьей общины. Многие на это соглашались, так как альтернативой была 25-летняя служба в армии, а то и ссылка в Сибирь. Впоследствии многие приняли православие. Необыкновенный интерес вызвал доклад аспирантки И. М. Скибицкой (г. Краснодар) о книге Теофила Лапинского “Горцы Кавказа и их освободительная борьба против русских”, изданная впервые на русском языке в 1995 г. В докладе изложено участие поляков-эмигрантов в борьбе черкесов с российской экспансией в период 1853–1856 гг. В этой же секции прозвучало сообщение М. В. Григорашили из Владикавказа о поляках в Северной Осетии. Совершенно неожиданно доклад вызвал необыкновенный интерес. Автору было задано множество вопросов. Среди присутствующих оказались уроженцы Владикавказа, потомки тех, кто когда-то жил там, а затем в силу обстоятельств уехал. Особую благодарность автор выражает А. А. Боголюбову и В. И. Шкуро за ценные дополнения к докладу.

Проведение конференции совпало с 5-летием Союза славян Кубани. В крае зарегистрировано около 30 национальных обществ. Среди них одну треть составляют славянские объединения. По этому случаю на конференции прозвучала сравнительная характеристика русского и польского народного костюмов и сообщение о совместной работе на Кубани советских и польских инженеров в области сельскохозяйственной авиации.

Зал, в котором проходила конференция, был украшен работами учащих краснодарских художественных школ на

тему “Полониада”: иллюстрации к произведениям польских писателей, поэтов, композиторов. Здесь же можно было познакомиться с выпусками газеты “Польские ведомости”, издаваемой в Краснодаре. Выставки: гербов, принадлежащих кубанским потомкам польских шляхетских родов, документов из фондов Государственного архива Краснодарского края, относящихся к пребыванию поляков на Кубани, генеалогические изыскания, яркая символика – все это составляло праздничную атмосферу.

Среди участников конференции особо отмечу Д. Л. Яцкевича – ведущего сотрудника Государственного исторического архива Белоруссии, создававшего в зале атмосферу здоровой дискуссии и прочитавшего интереснейший доклад на неизвестную многим тему об этнической неоднородности польской шляхты.

В ЗАКЛЮЧЕНИЕ конференции прозвучало выступление А. А. Соловьева “Славянское единство: позитивный взгляд в прошлое, настоящее и будущее” выразившего надежду на укрепление дружеских взаимоотношений между Россией и Польшей.

По результатам работы конференции была принята резолюция, признавшая её работу успешной. Было высказано пожелание о целесообразности проведения такого рода собраний регулярно с интервалом в два года и предложено сделать Кубанский госуниверситет базовым по изучению истории поляков в России. Надеюсь, что интерес к проблеме российских поляков ещё долго не иссякнет и нас с вами ждут новые встречи.

М. В. ГРИГОРАШВИЛИ
(БУРАКОВСКАЯ)
г. Владикавказ

От всего сердца поздравляем старейшину Польского национально-культурного центра "Единство" пани Розалию ЧАУС с девяностолетием! Желаем ей сохранять бодрость духа, чувство любви и радости!

С чувством восхищения и глубокой симпатии поздравляем пани Геню КОВАЛЁВУ с восьмидесятилетием и желаем ей оставаться неувядаемым символом польского женского обаяния!

Искренне поздравляем пани Янину ШТОВХАНЬ с её прекрасным юбилеем, после которого жизнь только начинается! Желаем ей долгих лет счастья и любви!

NASZE KALENDARIUM

- 635 lat – Zmarł Kazimierz Wielki (dnia 8 września 1370 roku)
- 620 lat – W Krewie zawarto Układ polsko-litewski w myśl którego Jagiełło zobowiązał się do przyłączenia do Polski ziem Litwy i Rusi (dnia 14 sierpnia 1385 roku)
- 595 lat – Zwycięstwo zjednoczonych wojsk polsko-litewsko-rusko-tatarskich w bitwie pod Grunwaldem (dnia 15 lipca 1410 roku)
- 485 lat – Urodził się Zygmunt II August (dnia 1 sierpnia 1520 roku)
- 350 lat – Wypowiedzenie wojny szwedzko-polskiej (dnia 19 lipca 1655 roku)
- 170 lat – Urodził się Henryk Wieniawski, wybitny skrzypek i kompozytor (dnia 10 lipca 1835 roku)
- 115 lat – Urodziła się Zofia Kossak (Szczucka)-Szatkowska, prozaik, działaczka społeczna (dnia 8 sierpnia 1890 roku)
- 105 lat – Urodził się Jan Brzechwa, poeta, satyryk, autor utworów dla dzieci i młodzieży, tłumacz (dnia 15 sierpnia 1900 roku)
- 90 lat – Wojska niemieckie zajęły Warszawę, opuszczoną przez Rosjan (dnia 5 sierpnia 1915 roku)
- 90 lat – W Bobrujku z resztek Legionu Puławskiego zaczęto formować Brygadę Strzelców Polskich pod dowództwem generała Piotra Szymanowskiego (dnia 24 września 1915 roku)
- 85 lat – Bitwa Warszawska (tzw. "cud nad Wisłą") na skutek której Armia Czerwona została zmuszona do odwrotu (dni 13-15 sierpnia 1920 roku)
- 85 lat – Wybuch Drugiego Powstania Śląskiego (dnia 19 sierpnia 1920 roku)
- 80 lat – Na Wołyniu utworzono polski rejon narodowościowy, znany jako "Marchlewszczyzna" (dnia 21 lipca 1925 roku)
- 65 lat – Litwa została przyłączona do Związku Radzieckiego (dnia 3 sierpnia 1940 roku)
- 65 lat – Rządy polski i brytyjski zawarły umowę wojskową, na podstawie której rozpoczęto formowanie Polskich Sił Zbrojnych w Wielkiej Brytanii (dnia 5 sierpnia 1940 roku)
- 60 lat – Zmarł Siefan Banach, wybitny matematyk (dnia 31 sierpnia 1945 roku)
- 60 lat – Założenie zrzeszenia niepodległościowego Ruch Oporu Bez Wojny i Dywersji "Wolność i Niezawisłość" (dnia 2 września 1945 roku)
- 50 lat – Oddano do użytku Pałac Kultury i Nauki w Warszawie (dnia 21 lipca 1955 roku)
- 35 lat – Zmarł Jan Izidor Sztudynger, poeta, satyryk, autor sztuk dla teatrów kukielkowych, tłumacz (dnia 12 września 1970 roku)
- 25 lat – W Gdańsku na skutek Polskiego Sierpnia podpisano porozumienia pomiędzy "Solidarnością" i władzami (dnia 31 sierpnia 1980 roku)
- 5 lat – Otwarcie polskiego cmentarza wojennego w Katyniu (dnia 28 lipca 2000 roku)

Druk pisma finansowany jest przez Senat Rzeczypospolitej Polskiej oraz Fundację "Pomoc Polakom na Wschodzie"

**ПОЛЬСКИЕ
ВЕДОМОСТИ**
№ 3 (12), 2005 г.

Редакционная коллегия:
Александр ПЕТРОВСКИЙ,
Александр СЕЛИЦКИЙ

Издание Польского национально-культурного центра "Единство" на Кубани
Адрес редакции: 350040, г. Краснодар, ул. Ставропольская, 149. КубГУ.
ФИСМО. Комн. 253. Тел.: (861) 226-56-08, факс.: (861) 2699-517.
e-mail: alexandersel@yahoo.com Тираж 999 экз.

**WIADOMOŚCI
POLSKIE**
№ 3 (12), 2005 г.

Kolegium redakcyjne:
Aleksander KORWIN PIOTROWSKI,
Aleksander SIELICKI

Pismo Polskiego Centrum Narodowo-Kulturalnego "Jedność" na Kubaniu
Adres redakcji: 350040, m. Krasnodar, ul. Stawropolskaja, 149. KubGU.
FISMO. Pok. 253. Tel.: (861) 226-56-08, fax: (861) 2699-517.
e-mail: alexandersel@yahoo.com Nakład 999 egz.

Печать офсетная. Объем 2 п. л. Заказ № 1392.

Отпечатано в типографии ООО "Издательство "Краснодарские известия": г. Краснодар, Восточная промзона, ул. Бершаской, 353/2. Подписано в печать 27.09.2005 г.

24 WRZEŚNIA - DZIEŃ MIASTA

